

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár hírlevele

VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

Tartalom

- VERITAS-est
- Hírek
- Olvasnivaló:

- *A krími tatárok repatriációjának kérdése a sztálini éra után egy magyar diplomáciai irat tükrében*
- *A református Tisza István*
- *A Deák-emléktörvény*

- Cikkajánló
- Adatkezelési tájékoztató

VERITAS-est

Nulla óra - 1945

[Subscribe](#)[Past Issues](#)[Translate](#) ▼

Attila kutatócsoport-vezető moderálásával **Dr. Máthé Áron**, történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnökhelyettese, és **Dr. Kiss Dávid**, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum kutatója vitatják meg az est témáját.

[A vita ezen a linken is követhető](#)

MEGHÍVÓ

A VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár
tisztelettel meghívja Önt a

VERITAS-ESTEK

történelmi vitasorozat 96. programjára, amelynek témája:

Nulla óra - 1945

A beszélgetés résztevői:

Dr. Máthé Áron
történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága
elnökhelyettese

Dr. Kiss Dávid
kutató
Hadtörténeti Intézet és Múzeum

Moderátor:

Dr. Seres Attila
kutatócsoport-vezető
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

2025. március 4. (kedd), 18.00

1093 Budapest, Zsil utca 2-4.

<https://veritasintezet.hu>

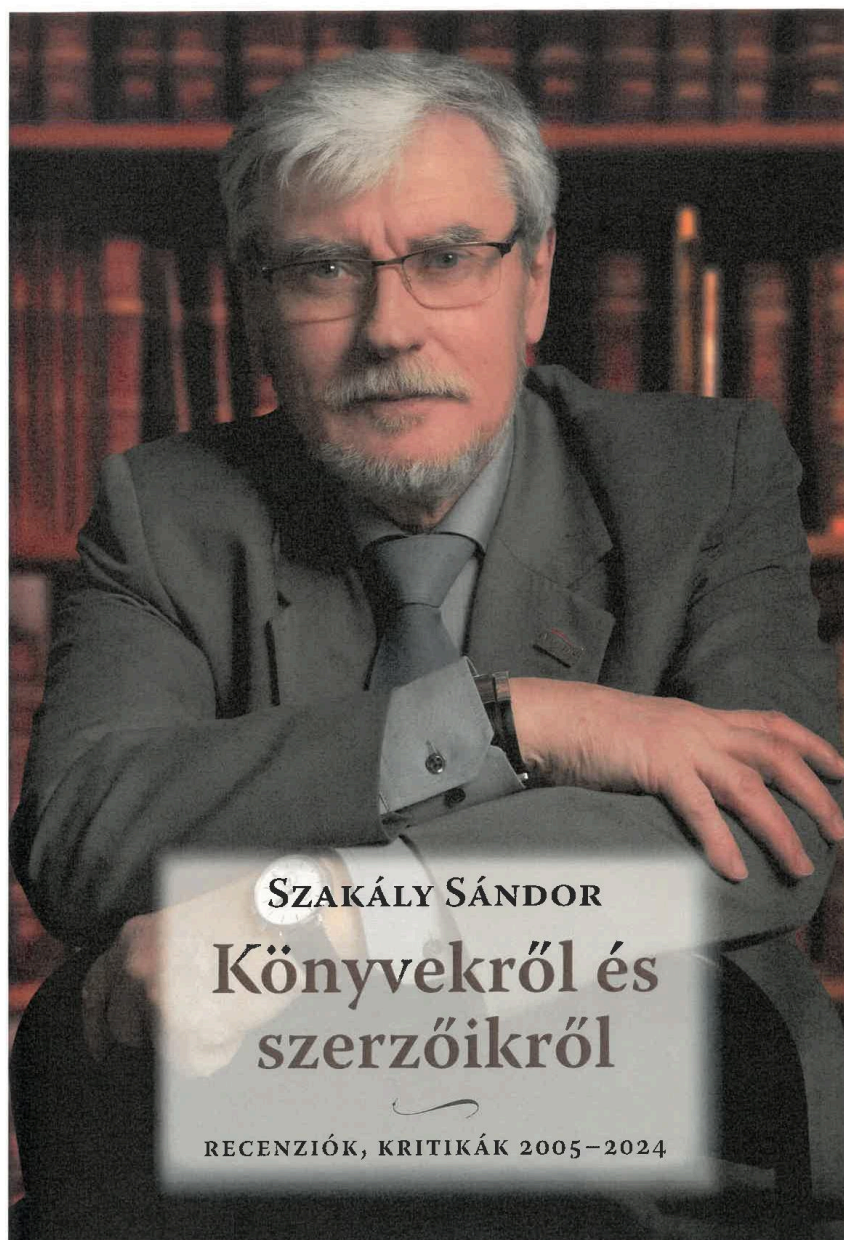
@veritastortenekutatoiintez7701

Nemzeti
Kulturális
Alap

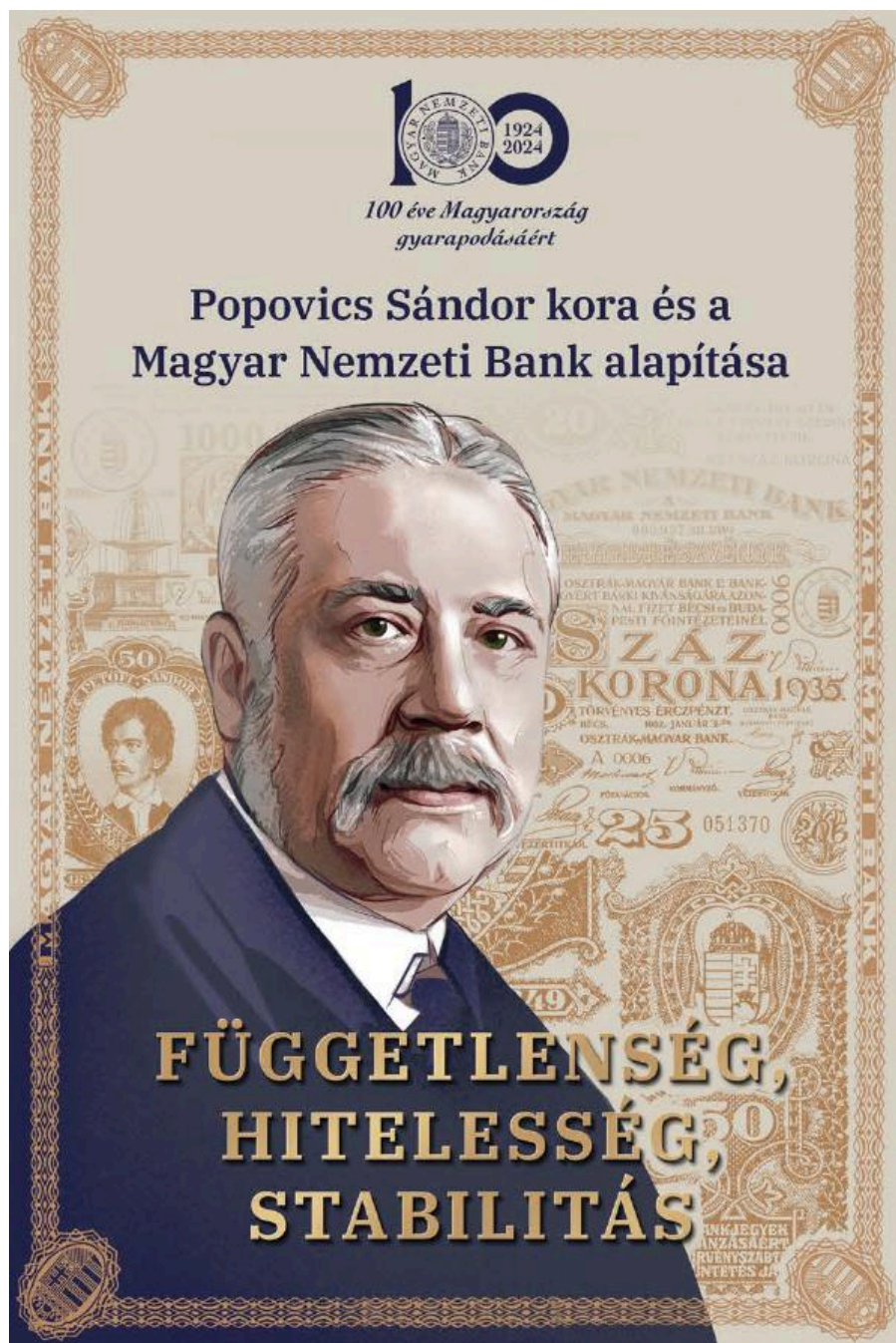
HÍREK

Megjelent **Prof. Dr. Szakály Sándor**, intézetünk főigazgatója legújabb könyve. A *Könyvekről és szerzőikről* című gyűjteményes kötet a (had)történész 2005 és 2024 között, pályatársai munkáiról közreadott írásait tartalmazza. A kötetet a Facultas Cognoscendi Akadémia Alapítvány jelentette meg.

A Magyar Nemzeti Bank alapításának 100. évfordulójára megjelent a *Függetlenség, hitelesség, stabilitás. Popovics Sándor kora és a Magyar Nemzeti Bank alapítása* című, sokszerzős és impozáns kiadvány. Az MNB

intézetünk főigazgató-helyettese, **Dr. Ujváry Gábor** egy, **Dr. Kárbin Ákos**, az intézet tudományos főmunkatársa pedig három írást jegyez.

Az *Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben* a XIX. század végi Monarchia egyik legnagyobb szabású kiadványsorozata volt, amely Ferenc József fiának, Rudolf trónörökösnek a kezdeményezésére jött létre. A Monarchia történelmi, földrajzi és néprajzi sokszínűségét, gazdag világát mutatta be színvonalas, gazdagon illusztrált formában. Az osztrák változatnak Joseph von Weilen udvari tanácsos, a magyarnak Jókai Mór volt a főszerkesztője s jórészt minden akkori nagyobb közgyűjtemény rendelkezett vele.

Ennek a nagyszabású műnek az osztrák változatához jutott hozzá intézetünk Svájcból **Borsos Júlia** és **Borsos Elek** felajánlása révén, a Bázelen élő

Külügyminisztériumnak köszönhetjük.

Olvasnivaló

1987
KÜLÜGYMINISZTERIUM

004274 szám. Erkezett: 1987 SEP 4

I. Területi _____ Ugyosztály _____

Azirat eredete: Kijev
száma: 31/RT
kelte: 1987. IX. 1.

Előirat: _____
Utóirat: _____
Kapcsolatos: _____

TÁRGY:
A krími tatárok követelése

Utasítás a leíróknak: _____
Utasítás a postázónak: _____

Másolta: _____
Egyeztetve: _____
Elküldte: _____
Kivezette: _____
Irártárba érkezett: 1987 SEP 3, 0.

Levéltári szám: 145-27
Ország: SZOVSZET

Zsírőszámok: 530 I. M22/TEFO
„Sürgős” – „Távirat” – „Futár” – „MT-előterjesztés”, stb.

Jóváhagyásra: 1.
2.
3.

Aláírásra: 1.
2.
3.

Intézkedésre:
Véleményezésre:

Aláírásra: Demus L. et
K. g. 9/14/8
L. K. 9/14/8
L. K. 9/14/8
E. 9/14/8
P. 9/14/8
K. 9/14/8
K. 9/14/8

Határidő: 1987. 09. 12.

Irártárba: K. 9/28

17 344. r. sz. - 1977 - 30 000 - 82 0234 Pétria Nyomda (sm 420)

A krími tatárok repatriációjának kérdése a sztálini éra után egy magyar diplomáciai irat tükrében

Jelen írás keretében egy magyar diplomáciai iratra, Páldi András kijevi főkonzul 1987. szeptember 1-jei rejtjeltáviratára szeretném felhívni a figyelmet. Ez év nyarán Páldi a Krím-félszigeten töltötte a szabadságát. Ennek ideje alatt szeretett volna tájékozódni a helyi viszonyok felől, ezért megbeszélést kezdeményezett Andrej Girenkóval (1936–2017), az Ukrán Kommunista Párt Krími Területi Bizottságának első titkárával, akit nem sokkal ezt megelőzően, 1987. június 13-i hatállyal neveztek ki erre a posztra. Az augusztus 22-én létrejövő találkozásuk során a szovjet pártfunkcionárius a helyi pártvezetés álláspontját ismertette a magyar diplomata előtt a terület legégetőbb társadalmi és nemzeti, nemzetiségi problémáját, a krími tatárok repatriációjának kérdéséről, ezért ez a dokumentum szélesebb körben

Kép forrása: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, XIX-J-1-j, 1987/128. doboz, 004274/1987. sz.

[Seres Attila teljes cikke itt olvasható el](#)

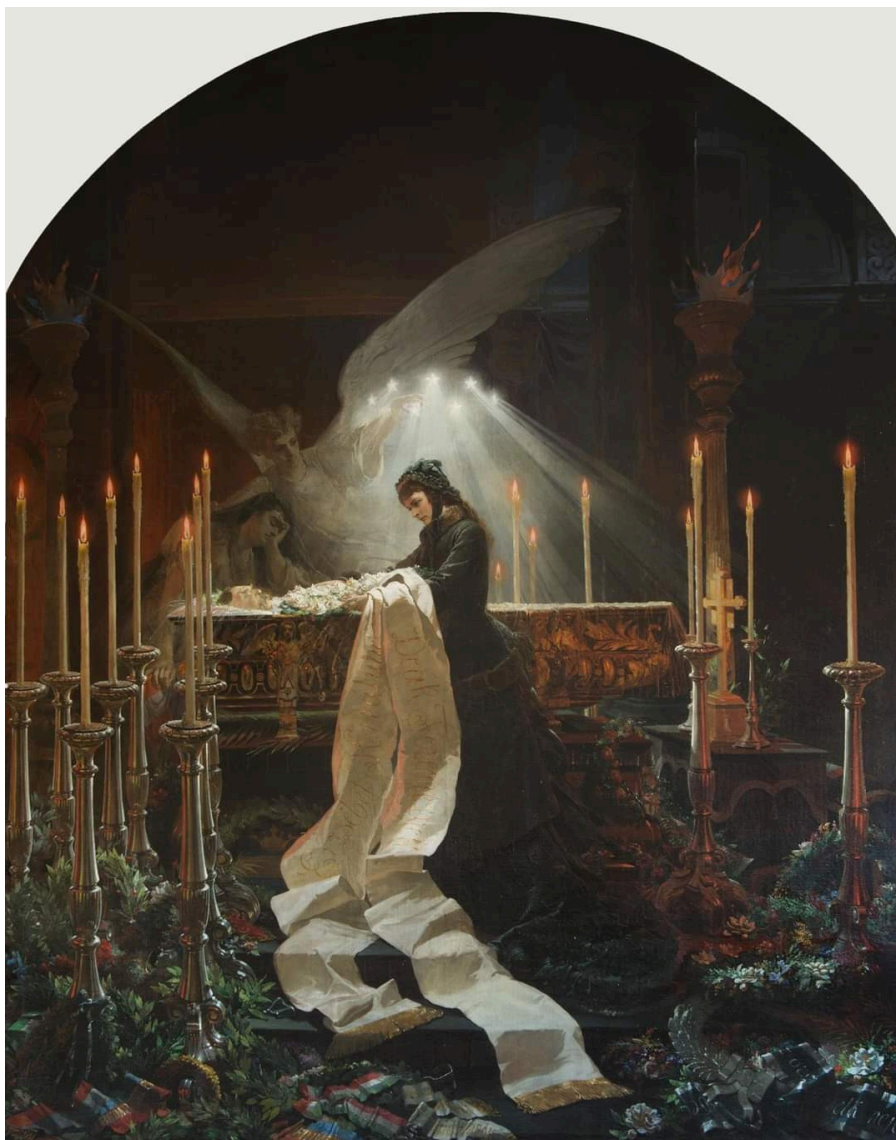
A református Tisza István

Tisza István egyházpolitikai indulását nevelőjéhez, Géresi Kálmánhoz 1880-ban Heidelbergből írt levele fémjelezte. Ebben a német területeken terjedni kezdő „kálvinista jezsuitizmus” ellen emelt szót. A kálvinizmusban – úgymond – ő is hivatást lát, de nem dogmatikait, hanem nemzetit. Ez a megjegyzés Adolf Stoecker Keresztény-szocialista Pártja felett érzett veszélyérzet kifejezése is egyben: hogy a protestáns neokonfesszionális jegyében

Tisza Kálmán is kilenc évig (1883-tól 1892-ig) akadályozta a református ifjúsági munka kibontakozását. A „mértékadó körök” nevében megszólaló miniszterelnöknek a Keresztyén Ifjúsági Egyesülettel szembeni fő ellenérve az volt, hogy a tiszaezlári per által felkorbácsolt közhangulatban a társadalom keresztyén – nem keresztyén részekre osztása nem szerencsés. Megnevezése miatt az egyesület az antiszemita fiatalság gyűjtőhelyévé válhat.

Kép forrása: Wikimedia Commons / Tisza István portréja (Szenes Adolf, 1917)

[Kovács Kálmán Árpád teljes cikke itt olvasható el](#)

A Deák-emléktörvény

a 19. században. Az eredetileg ügyvéd, majd népszínműíró, a reformkor művelt értelmiségjeként tevékenyen munkálkodó lapszerkesztőnek az 1848–49-es szabadságharc után a legmagasabb színvonalú szépirodalmi és tudományos ismeretterjesztő tevékenységet köszönheti a közönség. Az épített örökség és a műkincsek iránti fogékonyságát Bécsben szerezte meg, Henszlmann Imre (1813–1888) régésznek köszönhette. Tevékenysége a Bach-korszakban teljesedett ki, az 1850-es években kalendáriumok kiadásával foglalkozott, 1851-ben a Remény című szépirodalmi és művészeti folyóirat szerkesztője volt, 1856 elején a Budapesti Visszhang című lapnál lett segédszerkesztő, majd 1857-től 1862-ig a Napkelet című hetilapot szerkesztette, mint ahogyan az 1860-ban indult Budapesti Képes Újságot is, de azt 1861-ben betiltották.

Kép forrása: Wikimedia Commons / Erzsébet királyné Deák Ferenc ravatalánál / Zichy Mihály festménye

[Hollósi Gábor teljes cikke itt olvasható el](#)

Cikkajánló

25 éves a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság

A Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 25 éves jubileuma alkalmából megjelent füzetbe **Prof. Dr. Szakály Sándor**, intézetünk főigazgatója és **Prof. Dr. Hermann Róbert** intézetvezetőnk is írt személyes gondolatokat.

[A kötet itt található](#)

A Regent-ház építése és felrobbanása Budapest ostromakor

Megjelent a Pestbuda.hu internetes fővárosi helytörténeti magazinban intézetünk tudományos főmunkatársa, **Dr. Anka László** írása a Regent-ház történetéről és tragédiájáról.

Jókai Mór március 15-éje

A Honismereti Szövetség folyóiratában intézetvezetőnk, **Prof. Dr. Hermann Róbert** *Jókai Mór március 15-éje* című írását olvashatják.

[Hermann Róbert írása itt olvasható](#)

Az új adatkezelési tájékoztatónkat [itt tudja elolvasni](#):

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár kizárólag a saját rendezvényeivel és programjaival kapcsolatos meghívók és értesítők küldésére használta fel eddig az Ön személyes adatait (név és e-mail cím), azokat harmadik félnek nem adja át a jövőben sem. Ha nem ért egyet az Ön személyes adatainak (név, e-mail cím) további kezelésével, és a jövőben nem szeretne hírlevél formájában értesülni a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár legújabb híreiről, rendezvényeiről és programjairól, akkor kérjük, hogy jelezze ezt az info@veritas.gov.hu címen! Ebben az esetben véglegesen és helyreállíthatatlanul töröljük Önt az adatbázisunkból. Ha az adatkezeléssel kapcsolatban bármilyen kérdése vagy észrevétele van, akkor forduljon hozzánk az info@veritas.gov.hu e-mail címen.

Bízunk benne, hogy továbbra is figyelemmel kíséri a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár tevékenységét.

Copyright © VERITAS INTÉZET ÉS LEVÉLTÁR

Nem szeretne több hírlevelet kapni? [Ide kattintva iratkozhat le.](#)